

ARCHITEKTURA, MALARSTWO I RZEŹBA, CZYLI O SZTUCE I WYCHOWANIU

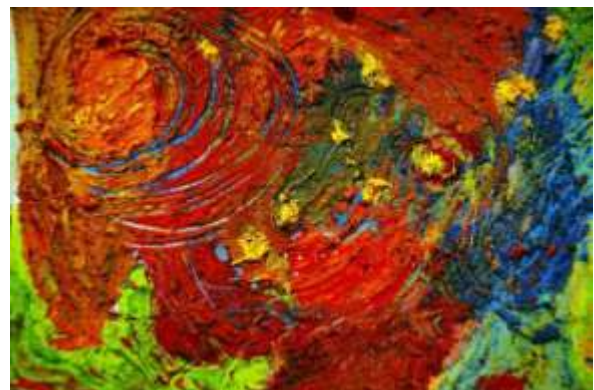
*„Wyzwól człowieka a będzie tworzył”
(A.de Saint – Exupery).*

Sztuka służy ludzkości w ogóle, a żywiół piękna jest potrzebny każdemu człowiekowi, jest podstawowym czynnikiem pełnego i harmonijnego rozwoju każdej jaźni i każdej warstwy społecznej /S. Szuman/. Sztuka pozwala na zobaczenie świata w inny, niż potoczny sposób, pozwala odkrywać nowe jakości znanych rzeczy i zjawisk, budzi przeżycia, sprzyja kształtowaniu postawy otwartości.

Kontakt z dziełem sztuki jest przeżyciem emocjonalnym, które się pogłębia, jeśli jest wspierane świadomością artystyczną opartą na umiejętności „plastycznego widzenia i znajomości języka sztuki”.

Zadaniem wychowania przez sztukę jest stopniowe i systematyczne wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych, rozwijanie potrzeby kontaktu ze sztuką, budzenie wiary we własne możliwości twórcze.

Właściwa organizacja pracy z dzieckiem wymaga zwrócenia uwagi na dwa istotne elementy:

1. **UDOSTĘPNIANIE** – stworzenie sytuacji bezpośredniego obcowania z dziełem sztuki, które jest warunkiem poznawania i doznawania oraz przeżywania. Obcowanie to musi trwać odpowiednio długo, aby jego działanie mogło odnieść zamierzony skutek.
2. **UPRZYSTĘPNIANIE** – udzielanie pomocy w odkrywaniu, poznaniu i odczuwaniu wartości sztuki.

Zgodnie z poglądem wielu pedagogów, w wieku przedszkolnym należy zacząć przygotowanie do świadomego odbioru dzieł artystycznych, gdyż jest to ważne źródło inspirujące i zasilające samodzielną twórczość dziecka.

A. Mirski /Uniwersytet Jagielloński/ zauważył, że sztuka zarówno w swym aspekcie biernym /odbiór dzieła/, jak i czynnym /twórczość własna/, odgrywa ogromną rolę w rozwoju intelektualnym oraz estetycznym dziecka. Czyni to zarówno w drodze bezpośredniej, poprzez stymulację rozwoju umysłu i wrażliwości estetycznej dziecka, jak i w drodze pośredniej, poprzez korzystny wpływ na rozwój motoryczny, percepcyjny, emocjonalny i społeczny, które z kolei w sposób pośredni, mogą wpływać na rozwój intelektualny i estetyczny.

A. Herbert Read podkreślał, że sztuka powinna być podstawą wychowania. Aktywność artystyczna daje dziecku możliwość „wyładowania” uczuć, problemów, możliwość symbolizowanej ekspresji nurtujących lęków, niepokoju i problemów, możliwość sublimacji wewnętrznej energii. Ekspresja artystyczna dziecka umożliwia wyzwolenie się z utrwalonych zahamowań i napięć. Sztuka umożliwia też odwrócenie uwagi skoncentrowanej na swoim „ja” w kierunku innych, dając mu szansę wyzwolenia się z egocentryzmu.

W spotkaniu dziecka ze sztuką szczególnie ważny jest kontakt z kolorem, gdyż barwa ma korzystny wpływ na psychikę dziecka, a odpowiedni jej dobór może być nawet istotny dla jego terapii.

Sztuka nie jest traktowana jako cel finalny czy jedyne źródło poznania, ale jako swoiste narzędzie edukacji, zmierzającej do wspomagania naturalnych tendencji rozwojowych osobowości.

Relacje dziecko – sztuka tworzy z jednej strony aranżowanie sytuacji, w których dziecko styka się z dziełami sztuki, a z drugiej strony jego twórcza jego twórcza aktywność. Szczególnie inspirująco wpływa na aktywność dzieci kontakt z różnymi dziedzinami i dziełami sztuki. Architektura, rzeźba, malarstwo, grafika, fotografia, literatura i poezja /nie tylko dziecięca/, muzyka /także poważna/, teatr.

Kontakty ze sztuką umożliwiają dzieciom wyrażenie swoich własnych przeżyć, ułatwiają otwarcie się i jednocześnie pozwalają nauczycielkom na rozumienie dziecięcych reakcji zachowań.

Aranżowanie kontaktu dzieci ze sztuką nie ogranicza się do jej prezentacji. Stanowi ona punkt wyjścia do działań teatralnych, plastycznych, muzycznych, ruchowych, zintegrowanych. Zwłaszcza działania dzieci oparte na wytworach sztuki, bądź na samych wytworach, angażują je emocjonalnie, motywują wewnętrznie, dają poczucie radości tworzenia.

Wyzwalanie ekspresji dziecka poprzez kontakt ze sztuką nie jest celem, ale środkiem, nie istotą wychowania, lecz jedną z jego form wzbogacających rozwój, opierając się na twórczości i autokreacji. Podczas tworzenia dzieci doświadczają wielu satysfakcji, które sprzyjają ich ogólnemu rozwojowi. Należy tylko stworzyć odpowiednie warunki do tej zabawy, wówczas na osiągnięcia małych artystów nie trzeba będzie długo czekać.

Nauczyciel jest bardzo ważną osobą w twórczej aktywności plastycznej. Sprawdza się tutaj powiedzenie: „JAKI NAUCZYCIEL – TAKIE DZIECI”. Jeżeli prowadzący zajęcia robi to z przekonaniem, zaangażowaniem i wrodzoną mu fantazją, zgromadzi wspaniałą bazę materiałową –zaowocuje to doskonałymi pracami. Od czego zacząć? Proszę nie dawać dzieciom konturów do zamalowywania, kolorowanek. Pozwólmy im poznać otaczający je świat wszystkimi zmysłami.

Pobudźmy ich wyobraźnię np. literaturą czy muzyką. Poprośmy, aby spróbowały zmienić funkcję przedmiotu. One same nam pokażą, że patyk w różnych zabawach będzie łyżeczką, świeczką na torcie, wieżą, samochodem, fletem; klocek – ciastkiem, towarem, krzesłem dla lalki. Spróbujmy zadawać dzieciom tematy prac pobudzające ich wyobraźnię np. „Planeta szczęścia”, „Burza”...

Wspaniałą inspiracją do działań plastycznych i teatralnych są spotkania z muzyką. Dzieci z ogromną przyjemnością uczestniczą w koncertach organizowanych na terenie przedszkola. Przy takich okazjach przedszkolaki poznają instrumenty muzyczne i podejmują próby tworzenia „własnych koncertów”. Efektem spotkań z muzyką jest chęć tworzenia własnych instrumentów muzycznych i poszukiwania niekonwencjonalnych źródeł dźwięku.

Już dawno minęły czasy, kiedy uważano, że cztero – czy pięcioletek będzie się nudził w muzeum. Nowoczesna pedagogika docenia wychowanie przez sztukę, a i muzea zapraszają, wręcz zachęcają do zwiedzania swoich wnętrz i oglądania bezcennych zbiorów.

Dziecko w muzeum to dziecko w podróży w czasie i przestrzeni. Krótkiej, ale jakże owocnej. Dziecko obcuje z dziełem artystycznym, rękodziełem, a tym samym z człowiekiem – twórcą, z artystą, pragnie go naśladować. Myśli o nim, kiedy zaczyna rysunek i podczas pracy. Dziecko rysuje skoncentrowane, naśladuje, pragnie unieść swój zachwyt ze sobą, utrwalić na „kawałku papieru”. W efekcie tworzy rzecz nową, niepowtarzalną. Dziecko też jest artystą.

Dlaczego muzeum? Żeby odkryć lepszą stronę natury człowieka. Żeby preferować rozwój osobowości przez sztukę /i dla sztuki/. Być może właśnie spotkania dziecka ze sztuką, możliwość obcowania z jej wytworami i doświadczenia wrażeń estetycznych sprawiają, że wykorzystano okazję. Sztuce przypada rola czynnika barwiącego świat, poruszającego myśli, ale tego, który swym pięknem i estetycznym ładem wychowuje.

W naszej pracy z dziećmi najważniejsza wydaje się wyrozumiałość i tolerancja dla innego sposobu tworzenia dzieci, dla ich innego sposobu odczuwania i tworzenia. Sztuka jest bowiem nieprzebranym skarbem nowych doznań i wzruszeń.

**Opracowały: Elżbieta Krasny
Joanna Wójcik
Agnieszka Zagawa**

Literatura:

1. Maria Kielar – Turska: Ludzie, miejsca, wydarzenia. „Nestor Polskiej psychologii Rozwojowej i Wychowawczej – Stefan Szuman /1889 – 1972/.” Wychowanie w Przedszkolu Nr 6/2000;
2. Bernadetta Ślusarek: Zagadnienia ogólne. „Kontakty dziecka ze sztuką.” Wychowanie w Przedszkolu Nr 3/1993;
3. Zbigniew Baran: Kronika. „Sztuka z świat dziecka” Wychowanie w Przedszkolu Nr3/1996;
4. Maria Kubicka – Moskowiak: Z praktyki. „Kontakty ze sztuką”. Wychowanie w Przedszkolu Nr 6/1996;
5. Joanna Rajczakowska: Z praktyki. „Rozwijanie twórczej aktywności plastycznej”. Wychowanie w Przedszkolu Nr 4/1998;
6. Lidia Wiosna: Z praktyki. „Mali artyści” Wychowanie w Przedszkolu Nr 4/1998;
7. Ewa Solska, Antonina Kużaj: Z praktyki. „Dlaczego muzeum?”. Wychowanie w Przedszkolu Nr5/1996;
8. Krystyna Pomorska: Z praktyki. „Sztuka ludowa w pracy z grupą sześciolatków”. Wychowanie w Przedszkolu Nr 6/1997